

CIUTATS PER PENSAR EUROPA

Cicle de conferències
MUHBA-Vil·la Joana
Abril-Maig de 2024

Resulta força evident que ciutats com ara Londres, Berlín o París han estat —o són— capitals gairebé indiscutibles d'Europa, en algun moment, i per raons molt clares. Però la idea d'Europa no s'escriu només des dels grans centres de poder econòmic o polític, sinó que es troba en totes i cadascuna de les seves geografies culturals. Quan aquestes geografies es perceben des de la perspectiva de la literatura, emergeix un altre mapa d'Europa en què hi ha ciutats on la literatura hi ha fet una contribució insubstituïble. Aquest curs vol documentar i reflexionar sobre el paper de ciutats que, des de situacions de complexitat de vegades semblant, però sovint molt més marcada, que la de Barcelona, aporten un llegat de preguntes sobre Europa que convé tenir present per pensar també la nostra ciutat, en tant que ciutat amb una clara vocació europeïsta.

Aquesta nova edició de Ciutats per a pensar Europa reflexionarà sobre la relació entre literatura, ciutat i la idea d'Europa a partir de sis casos concrets: Atenes, Marsella, Perpinyà, Buenos Aires i Barcelona, precedides d'una reflexió de Jordi Oriol a partir de la seva obra de teatre *Europa Bull*.

Programa

Dimecres, 10 d'abril

Facultat de Filologia, Aula Joan Maragall (111): 18:30)

Conferència inaugural

Europa (i les seves ciutats) bull

Jordi Oriol

Dimecres, 17 d'abril

Barcelona: l'eterna promesa

Maria Patricio Mulero

Dimecres, 24 d'abril

Marsella: entre Orient i Occident.

Artur Palaudàrias Martí

Dimecres, 8 de maig

Perpinyà, la catalana

Valèria Gaillard Francesch

Dimecres, 15 de maig

Atenes: Pharmakon d'Europa

Ester Pino Estivill

Dimecres, 22 de maig

Buenos Aires: una ciutat equivocada de continent?

Antoni Martí Monterde

19:30. Presentació de la Col·lecció Ciutats per pensar Europa, d'EdicionsUB.

<https://www.edicions.ub.edu/articulos.aspx?modo=c&fam=Ciutats+per+pensar+Europa&item=20>

Anrtoni Martí Monterde: *Capitals Culturals. Entre pedres i literatura*

Joan Benesiu: *Trieste. Una ciutat a plec de mapa*

Coordinació: Antoni Martí Monterde

Totes les conferències tindran lloc a **MUHBA-Vil·la Joana**

excepte la conferència inaugural, que tindrà lloc a la **Facultat de Filologia**

Horari: 18:30 a 20:00

CIUTATS PER A PENSAR EUROPA

Conferència inaugural
(Facultat de Filologia)
Europa (i les seves Ciutats) bull

Josep Oriol

Reflexions a partir de l'obra *Europa Bull*.

Això és un francès, un alemany i un italià... I un holandès, i un danès i un belga... I un grec i un finès, i un espanyol i un portuguès... I un suec, i un polonès, i un irlandès, i un austríac, i un romanès, i un luxemburguès, i un eslovè, i un croat, i un hongarès i un txec i un eslovac, i un letó i un lituà i un estonià... I un búlgar, i un maltès, i un xipriota i un... britànic, que van agafats de la mà, però —a més d'un— ja li comença a suar.

És, Europa en si, un acudit? Ens hauria de fer pixar? O ens hem de cagar?

Tal vegada allà, agafats de la mà, units sota el nom d'Europa, ens podríem explicar el mite que ens batejà: el que narra la història d'un Déu totpoderós que, encès d'amor per una noia fenícia, viatjà a les costes de l'actual Líban (o Síria)... i sota l'aspecte d'un immens toro, la raptà tot creuant el Mediterrani i, arribats a Creta (o Lampedusa...), la violà. I és d'ençà... que Europa bull.

Sembla una olla a vapor que xiula i fa senyals de fum. Europa retruny, està a punt de petar. És una olla de grills. Un batibull. I de tanta remor, ja no se sent l'alegria de l'himne; ja sols notem la sordesa del seu compositor.

Un autoritari toro blanc va raptar Europa, i tal vegada ara ens adonem que no el sabrem mai domesticar.

Atenes: Pharmakon d'Europa

Ester Pino Estivill

A Atenes, a qui li devem gairebé tot, van néixer la democràcia i la tragèdia alhora. Cruïlla de multitud de cultures i emblema de la Mediterrània oriental i occidental, la seva història recent és també la història d'Europa: l'ocupació nazi, la guerra civil, la dictadura, la revolució estudiantil i la transició i, ja al segle XXI, les polítiques d'austeritat imposades per la deuterocràcia del sistema neoliberal i la crisi humanitària dels refugiats.

L'objectiu d'aquest seminari és analitzar les formes narratives amb què escriptors com Vasilis Vasilicós, Rea Galanaki, Theodor Kallifatides o Petros Márkaris fan diferents recorreguts per la ciutat per donar veu al poble atenenc dels darrers cinquanta anys. Amb aquestes lectures, Atenes, com el *pharmakon*, ens ensenya que no té una identitat ni una essència estable, alhora que li recorda a Europa que no es pot sustentar en una qüestió tecnòcrata, sinó política.

Perpinyà, la catalana

Valèria Gaillard Francesch

La capital de la Catalunya Nord és una ciutat de frontera, un espai on es pot calibrar el pols entre dos Estats que l'han cobejada durant segles, fins a caure definitivament a la banda nord de la «ratlla» el 1659, amb la signatura del Tractat dels Pirineus. Alguns noms surrealistes dels seus carrers són el símptoma d'aquesta anomalia identitària que s'arrossega i es maquilla. Perpinyà és la ciutat abusada i rebregada per la història, la ciutat que es deixa enrere tant si es

va en direcció nord com sud. Espai refugi des de sempre per la seva situació perifèrica, Perpinyà també s'alça com un «no-lloc» ideal per pensar l'impacte del poder sobre la pell del territori i per pensar els fonaments d'Europa.

Marsella: entre Orient i Occident

Artur Palaudàrias Martí

Les fronteres les estableixen els estats en funció de la seva potència per tal de consolidar-se en un territori i/o expandir-se per un món que flueix, però no gràcies als Estats ni als Capitals, sinó per la força de les persones que les difuminant. La ciutats, no, són el lloc. El Mediterrani és el *no-territori*, la via d'anada i, si de cas, de tornada. Les ciutats són lloc i persones. Qui volguí entrar... que ho faci, qui volguí sortir, pont de plata. Marseille, avui, manté una tensió/diàleg sud-nord; en el passat, entre l'est i l'oest. Sí, un punt axial de cultures, civilitzacions. Seran, així, mirades alienes que ens l'explicaran tot pujant des del Vieux Port fins la gare de St. Charles, ben oberta a tota Europa; pel camí, al boulevard d'Athènes, hi trobarem els que hi baixen, mirant cap a Àfrica.

Buenos Aires

Antoni Martí Monterde

Buenos Aires podria definir-se com una ciutat europea que s'ha equivocat de continent, tant per la seva història cultural, la seva demografia, la seva arquitectura i la seva tradició intel·lectual i literària. La capital argentina va proposar-se un dia ser la capital del segle XX. I el seu somni no va ser balder: va ser la capital d'un somni modern que acollia emigrants i els convertia en immigrants només amb travessar un llindar; va ser una promesa de l'arquitectura moderna; va seguir de prop, amb baralles als seus carrers, l'ascens del feixisme a l'altra banda de l'Atlàntic, les guerres, les derrotes dels uns i les victòries dels altres; va convertir-se en l'exili d'Europa, en una postguerra diferida i expectant, al recer dels seus cafès, quan la temperatura europea començava a fer-se habitable, i la de l'Argentina començava a no ser-ho, va dir adéu als escriptors que l'havien habitat durant dècades. Per Buenos Aires van passar la majoria dels grans escriptors europeus, bé com a viatgers, emigrants, conferenciants o, finalment exiliats: Julio Camba, Santiago Rusiñol, Le Corbusier, Guillermo de Torre, Antoine de Saint-Exupéry, José Ortega y Gasset, Ramón Gómez de la Serna, Witold Gombrowicz, María Teresa León, Rafael Alberti, Josep Pla, Rafael Dieste..., envoltats dels autors més importants de la modernitat occidentals: la literatura argentina del segle XX.

Barcelona, capital literària

Maria Patricio Mulero

Anàlisi dels processos que constitueixen la modernitat urbana, tant en el seu aspecte material, històric, polític i filosòfic, com en la seva articulació immaterial i simbòlica, amb la literatura i les arts. Història intel·lectual de les ciutats i de la idea de capital cultural vinculat a les grans ciutats europees, amb especial atenció a la idea de capitalitat cultural de Barcelona.
